

Wkład książki *Kerygmat* Kiko Argüello w teologię pastoralną

Aktualizacja: 16 XI 2025

Kerygmat jako narzędzie ewangelizacji

- **Centralność pierwszego głoszenia:** Kiko Argüello ukazuje kerygmat (fundamentalne orędzie o śmierci i zmartwychwstaniu Chrystusa) jako podstawowe narzędzie ewangelizacji. Podkreśla, że „**nie ma nic większego na świecie niż przepowiadanie Ewangelii**”, a Bóg zechciał zbawić świat właśnie „**przez głupstwo kerygmatu**”. Kerygmat to **nie** zwykle kazanie ani medytacja, lecz **proklamacja Dobrej Nowiny, która za każdym razem uobecnia zbawienie w słuchaczach**.
- **Skuteczność tu i teraz:** Głosząc kerygmat, Kościół nie przekazuje jedynie informacji, lecz **działa zbawczo w momencie przepowiadania**. Za każdym razem, gdy słuchacz z wiarą przyjmuje to orędzie, **urzeczywistnia się dla niego zbawienie**. W tym sensie kerygmat ma charakter performatywny – **ogłaszana nowina staje się wydarzeniem zbawczym tu i teraz**.
- **Odpowiedź na najgłębsze pytania człowieka:** Pastoralna wartość kerygmatu polega na tym, że **dotyka on egzystencjalnych potrzeb współczesnego człowieka** – lęku przed śmiercią, braku sensu, poczucia opuszczenia. Argüello opisuje, jak wśród ludzi z marginesu musiał porzucić abstrakcyjne nauki i odwołać się do świadectwa o Zmartwychwstałym: **sluchacze domagali się dowodu, że jest życie po śmierci** – jedynie wieść o Chrystusie pokonującym śmierć mogła wzbudzić ich wiarę. Kerygmat odpowiada więc na podstawowe pytanie o nadzieję i życie wieczne, będąc **pierwszym głoszeniem, które porusza serce**.

Natura głoszenia kerygmatycznego

- **Proklamacja w mocy Ducha:** Kerygmatyczne głoszenie różni się od zwykłej katechezy czy nauczania – jest **świadectwem i ogłoszeniem mocy Bożej**, któremu towarzyszy Duch Święty. Argüello zaznacza, że **skuteczność kerygmatu nie zależy od ludzkiej elokwencji czy argumentacji**, ale od działania Ducha w słuchaczu: „**Duch Święty**

towarzyszy tym, którzy przepowiadają Ewangelię”, wnika do serc słuchaczy, by mogli uwierzyć przepowiadaniu. Nawrócenie nie dokonuje się na drodze czysto rozumowej – **wiara rodzi się z wewnętrznego świadectwa Ducha**, które potwierdza słuchającemu, że Bóg go kocha i zbawia.

- **Bezpośredniość i prostota przekazu:** W doświadczeniu Kiko, zwłaszcza w pracy z niewykształconymi ubogimi, okazało się konieczne **proste, biblijne przepowiadanie**. Zamiast teoretycznych dywagacji – **opowiadanie o działaniu Boga w historii**. Sam Jezus Chrystus i Jego zwycięstwo nad grzechem stają się centrum orędzia. Kiko uczył się mówić językiem Apostołów: **mówić o „umarłym, który żyje”**, bo to jedno zrozumiał nawet poganin Festus o przepowiadaniu św. Pawła. Takie ukierunkowanie na **kerigma paschalnego** (Chrystus ukrzyżowany i zmartwychwstały) sprawia, że głoszenie trafia do serca prostego człowieka i **wzywa do nawrócenia**.
- **Słowo Boże i świadectwo jako podstawa:** Kerygmatyczny pasterz musi być zanurzony w Piśmie Świętym i żyć głoszonym orędziem. Kiko Argüello daje przykład: **„Zawsze noszę ze sobą Pismo Święte”** – przed każdym ogłoszeniem kerygmatu najpierw proklamuje odpowiedni fragment Biblii. **Aktualizacja Słowa** to stały element takiego głoszenia: np. cytując **„Oto teraz jest dzień zbawienia”** (2 Kor 6,2) podkreśla, że **teraźniejszy moment jest momentem łaski**. Ponadto głosiciel dzieli się własnym doświadczeniem wiary – w książce opisuje, jak jego osobiste przejście od ateizmu do wiary stało się częścią przepowiadania. **Świadectwo nawrócenia** głosiciela nadaje wiarygodność orędziu.
- **Wezwanie do decyzji i wolność słuchacza:** Kerygmat stawia słuchacza przed wyborem „życie albo śmierć” tu i teraz. Argüello zauważa tajemnicę: **jedni przyjmują kerygmat, inni odrzucają**, choć słyszą to samo – **„jeden jest wzięty, a drugi zostawiony”**. Posługa pasterska polega na **sianiu ziarna wiary i uszanowaniu wolności** odbiorcy. Pasterz głoszący kerygmat **ufa mocy Słowa**, pozostawiając Duchowi Świętemu owoc nawrócenia w sercach ludzi.

Posługa duszpasterska w świetle doświadczenia Drogi Neokatechumenalnej

- **Potrzeba wtórnego katechumenatu:** Z perspektywy pastoralnej Argüello wskazuje na lukę w dotychczasowej praktyce Kościoła: brakowało miejsca dla dorosłych

ochrzczonych, którzy utracili wiarę lub nigdy jej świadomie nie przyjęli, by mogli „**stać się chrześcijanami**” **od nowa**. Opisuje własne doświadczenie: po nawróceniu jako młody artysta poprosił księdza o formację, **lecz „on nie wiedział, co ze mną zrobić”** – „**nie było i nie ma w parafiach szkoły, w której ktoś mógłby stać się chrześcijaninem**”. Ostatecznie skierowano go na rekolekcje Cursillo. To doświadczenie ukazuje, że **parafialny system katechezy (skupiony na dzieciach) nie wystarczał**, brakowało struktury **postchrzcielnego katechumenatu dla dorosłych**. Droga Neokatechumenalna narodziła się jako odpowiedź na ten problem – **proponując etapową formację wiary w małych wspólnotach** wewnątrz parafii.

- **Współpraca świeckich i duchownych:** Neokatechumenat wprowadza nowy model posługi – **ewangelizatorów-katechistów świeckich** ściśle współpracujących z prezbiterami. Kiko i Carmen, jako świeccy inicjatorzy, działali zawsze **w komunii z pasterzami Kościoła**. Książka opisuje kluczową rolę abp. Casimiro Morcillo, który widząc owoce nawróceń wśród ubogich, udzielił wsparcia instytucjonalnego: stwierdził poruszony „**od dziś mój pałac arcybiskupi jest zawsze dla ciebie otwarty**”, a następnie umożliwił celebracje liturgiczne dla powstałej wspólnoty. **Hierarchia okazała elastyczność pastoralną** – mimo ówczesnych przepisów zakazujących mszy poza kościołem, arcybiskup zgodził się, by mała wspólnota ubogich celebrowała Eucharystię oddzielnie, w formie dostosowanej: „**za zamkniętymi drzwiami**” w parafii, **z użyciem chleba praśnego i kielicha dla świeckich**. Ten precedens pokazał, że dla dobra duszpasterskiego można **tworzyć nowe przestrzenie i formy posługi**, zachowując jedność z biskupem.
- **Otwarcie nowych granic duszpasterstwa:** Doświadczenie baraków uwidoczniło, że **klasyczne duszpasterstwo parafialne nie było przygotowane na ludzi z marginesu**, a równocześnie ci ludzie nie czuli się na miejscu w zwykłej parafii. Kiko relacjonuje, jak wierni z parafii reagowali niechętnie na obecność brudnych Cyganów na Mszy, a z drugiej strony nawróceni ubodzy dziwili się: „*Jak ci ludzie mogą być chrześcijanami i się od nas odsuwać?*”. Doszedł do wniosku, że „**ani parafianie nie są przygotowani na tych biedaków, ani biedacy na parafię**”. To spostrzeżenie ma znaczenie teologiczno-pastoralne: **potrzebne jest duszpasterstwo specjalne, wychodzące poza utarte ramy, by dotrzeć do odrzuconych**. W barakach powstało „**duszpasterstwo otwierające nowe**

granice”, analogiczne do misji więziennych czy szpitalnych. Z czasem ten model przeniesiono do parafii: zakładano w nich **odrębne małe wspólnoty** dla ludzi wchodzących na drogę wiary, co chroniło ich proces nawrócenia i jednocześnie stopniowo przemieniało samą parafię.

- **Przejsie od utrzymania do misji:** Ważnym postulatem pastoralnym książki jest wezwanie do **reorientacji duszpasterstwa parafialnego z modelu sakramentalno-konserwacyjnego na model ewangelizacyjny**. Gdy Droga Neokatechumenalna rozpoczyna działalność w parafii, pierwszym krokiem jest uświadomienie proboszczowi „**konieczności przejścia od duszpasterstwa sakramentów do duszpasterstwa ewangelizacji**”. Oznacza to, że **pierwszorzędnym zadaniem staje się przepowiadanie kerygmatu i pozyskanie do wiary osób dalekich**, zanim jeszcze skupi się na udoskonalaniu praktyk religijnych wiernych. Współczesne wyzwania (laicyzacja, pustoszące kościoły) wymagają, by **pasterze wychodzili do ludzi poza Kościołem** i inicjowali procesy nawrócenia, zamiast jedynie obsługiwać tych, którzy i tak przyjdą. Kiko wskazuje tu wzór **Kościoła apostolskiego**, gdzie ewangelizacja wyprzedzała pełną strukturę sakramentalną.
- **Posługa charyzmatyczna i wzrost wiary:** W neokatechumenalnej wizji posługi pasterskiej duchowny nie jest jedynym nauczycielem – **towarzyszy wspólnocie wraz z zespołem katechistów świeckich**, rozpoznając i wspierając różne charyzmaty wśród wiernych. Argüello odwołuje się do listu do Efezjan: Chrystus dał Kościołowi apostołów, proroków, pasterzy, nauczycieli, aby wszyscy dojrzewali do „**pełni Chrystusowej**”. **Droga Neokatechumenalna wciela tę wizję**, pozwalając na działanie świeckich katechistów, świadectwa, posługiwania na liturgii, co razem z posługą prezbitera tworzy środowisko wzrostu wiary. Celem jest, by ochrzczeni przeszli **etapy wtajemniczenia chrześcijańskiego aż do dojrzałej wiary**. Wkładem pastoralnym jest tu model **parafii jako wspólnoty małych wspólnot**, w której kapłan pełni rolę *gwaranta jedności i sakramentów*, ale **animacja życia wiary dokonuje się przez całą wspólnotę i różne dary**.
- **Wkład ubogich i znak prorocstwa:** Książka ukazuje, że **ubodzy nie są tylko adresatami misji, ale stają się jej podmiotem**. To wśród nich zrodziły się intuicje kerygmatyczne Drogi – np. pierwsza katecheza wprowadzająca odwołującą się do osobistych wydarzeń z

życia słuchaczy „została wymyślona przez Cyganów, biedaków”. Sam papież Jan XXIII prorokował, że „odnowa Kościoła przyjdzie poprzez ubogich”, co Argüello potwierdza: „na Drodze to się wypełniło”. Z punktu widzenia teologii pastoralnej Droga Neokatechumenalna wnosi zatem **opcję na rzecz ubogich jako źródła ewangelizacji** – głos ich doświadczenia, cierpienia i wiary odnawia cały Kościół. Wspólnoty złożone początkowo z marginalizowanych stały się **znakiem dla parafii i hierarchii**, inspirując do odnowy gorliwości apostołskiej (jak świadectwo nawrócenia samego arcybiskupa na widok żywej wiary ubogich).

Znaczenie wspólnoty chrześcijańskiej w ewangelizacji i formacji

- **Mała wspólnota – środowisko wiary:** Fundamentalnym wkładem Argüello w teologię pastoralną jest ukazanie, że **nawrócenie i wzrost wiary dokonują się w małej wspólnocie**. W barakach, wśród nawróconych biedaków, spontanicznie „**pojawiła się wspólnota chrześcijańska, wspólnota ubogich**” – złożona z Cyganów, prostytutki, kloszarda – karmiąca się Słowem i Eucharystią. To doświadczenie dało początek temu, co Droga nazywa „**trójnogiem: Słowo, Eucharystia i wspólnota**”. Te trzy elementy stają się filarami każdej neokatechumenalnej grupy i są propozycją dla całego Kościoła: **regularna celebrowanie Słowa Bożego, żywa liturgia sakramentalna oraz braterska wspólnota** wzajemnie się uzupełniają i zapewniają trwały wzrost wiary. Pastoralnie oznacza to odejście od indywidualistycznego przeżywania religii – **wiara jest przekazywana i umacniana we wspólnocie** (tak jak Kościół pierwotny trwał we wspólnocie, „zgromadzeni w domach” – por. Dz 2,46).
- **Ograniczona liczebność – intensywna miłość:** Argüello mocno akcentuje, że **wspólnota musi pozostać mała, by mogła żyć miłością chrześcijańską w sposób widzialny**. Nie da się praktykować przykazania miłości w anonimowym tłumie niedzielnych wiernych: „**tego wymiaru miłości (agape) nie można dać, kiedy jesteśmy w tłumie, ponieważ nie można kochać tego, kogo się nie zna**”. Dlatego wspólnota **nie może być zbyt liczna, jeśli ma dawać konkretne znaki miłości – czy to przebaczenia nieprzyjaciółom, czy jedności między braćmi**. Kiko odwołuje się do praktyki Kościoła apostołskiego, gdzie wierni gromadzili się w domach – co sugeruje **niewielkie grupy wiernych**. Mała wspólnota stwarza warunki, by jej członkowie **znali się osobiście, dzielili życiem, nieśli sobie konkretne wsparcie i miłosierdzie**. Taka miłość „w wymiarze krzyża” i

doskonała jedność we wspólnocie to – według Argüello – **znak rozpoznawczy uczniów Chrystusa dla świata**. Tym samym mała wspólnota pełni funkcję ewangelizacyjną: **jest „światłem świata” poprzez świadectwo wzajemnej miłości i jedności**.

- **Liturgia w małej wspólnocie:** Istotną cechą neokatechumenalnego modelu jest celebrowanie liturgii (zwłaszcza Eucharystii) w małej grupie, co potęguje jej oddziaływanie formacyjne. **Eucharystia celebrowana we wspólnocie** ubogich w barakach stała się załączkiem nowego życia: **„między ubogimi zaczęło coś powstawać”**. Argüello wprowadził pewne elementy, które później zaaprobowano (np. komunię pod dwiema postaciami, żywy udział świeckich w liturgii słowa) – celem było, by uczestnicy **bardziej świadomie i czynnie przeżywali misterium**. Pastoralny sens tych zmian to **ukazanie sakramentów jako uczty gromadzącej rodzinę Bożą**. W małej wspólnocie każdy ma miejsce i rolę, nikt nie jest anonimowy – dzięki temu liturgia staje się **szkołą komunii i wiary**.
- **Formacja ciągła i domowa:** Wspólnota neokatechumenalna nie ogranicza praktyk religijnych do kościoła, ale **przenosi je do życia domowego**, integrując wiarę z codziennością. Argüello wskazuje na znaczenie **„trzeciego ołtarza” – stołu rodzinnego**, przy którym w niedziele rodziny zasiadają do wspólnego posiłku i **prowadzą domową liturgię słowa**: razem czytają Pismo Święte i rozmawiają o nim w kontekście swoich problemów, dzieląc się doświadczeniem wiary. Ta praktyczna propozycja pastoralna wynika z obserwacji, że **wiara przekazywana jest dzieciom przede wszystkim przez świadectwo rodziców w domu**. Droga Neokatechumenalna uczy rodziny cotygodniowej domowej celebracji, dzięki czemu **wiele wielodzietnych rodzin zachowało wszystkie dzieci w Kościele**. To konkretna odpowiedź na wyzwanie sekularyzacji rodziny: **wspólnota rodzinna staje się „domowym Kościołem” w pełnym tego słowa znaczeniu**, co teologia pastoralna od dawna postulowała.

Odpowiedź na współczesne wyzwania duszpasterskie

- **Nowa ewangelizacja w świecie zsekularyzowanym:** Książka *Kerygmat* powstała z myślą o Synodzie Biskupów nt. nowej ewangelizacji (2012) – Argüello dzieli się w niej sprawdzonymi metodami docierania do ludzi dalekich od wiary. Opisuje dramatyczne realia dzisiejszej Europy: całe miasta prawie pozbawione obecności Kościoła – np. w

Chemnitz (dawnym Karl-Marx-Stadt) 98% ludzi jest nieochrzczonych po dekadach komunizmu. Podobnie w wielu świeckich społeczeństwach **młode pokolenie „nic nie wie o Jezusie Chrystusie”**. Tradycyjne struktury parafialne okazują się nieskuteczne wobec tych wyzwań – **„niektórzy ludzie są tak bardzo zsekularyzowani... że nigdy nie wchodzi do kościoła”**. Dlatego Argüello postuluje **radykałną zmianę strategii duszpasterskiej**: Kościół ma wyjść do ludzi **tam, gdzie żyją**, i wrócić do **„najbardziej pierwotnego modelu apostolskiego”**.

- **Powrót do modelu apostolskiego (misja *ad gentes*)**: W odpowiedzi na dechrystianizację Droga Neokatechumenalna rozwinęła inicjatywę *missio ad gentes*. Polega ona na **zakładaniu obecności Kościoła od zera** w środowiskach całkowicie pogańskich, poprzez **obecność małej wspólnoty misyjnej**. Wzorcem są Dzieje Apostolskie: gdy pierwsi chrześcijanie zostali wypędzeni z synagog, **„gromadzili się w domach, by słuchać nauki Apostołów, łamać chleb i się modlić”**. *Missio ad gentes* naśladuje ten model – **rodziny wraz z kapłanem zamieszkują na terenie zateizowanym i tworzą tam załóżek wspólnoty kościelnej**, spotykając się po domach. *Jedna misja* składa się z **1 prezbitera i 3-4 rodzin wielodzietnych**, które razem **„uobecniają wspólnotę chrześcijańską”** i mają **dawać pośród pogan znaki wiary: miłość aż po krzyż i jedność****.
- **Świadectwo życia jako „nowe znaki”**: W super zsekularyzowanym świecie pierwszym zwiastunem Ewangelii nie są argumenty czy budynki kościelne, lecz **żywe znaki, które przemawiają do serca współczesnego człowieka**. Argüello pisze, że **nie można zaczynać od tradycyjnych symboli religijnych (katedra, sutanna)**, bo wielu od razu je odrzuca. Trzeba więc **szukać nowych znaków dotyczących człowieka laickiego**. *Missio ad gentes* stosuje taką metodę: **znakiem jest sama obecność normalnej chrześcijańskiej rodziny** pośród sąsiadów – np. w Chemnitz dzieci misyjnych rodzin były jedynymi katolikami w szkole, a ich koledzy **„byli zdumieni, widząc chrześcijańską rodzinę”**, zwłaszcza wielodzietną z ojcem i matką razem (co kontrastowało ze środowiskiem rozwodów). Taka rodzina staje się żywym świadectwem **wierności, otwartości na życie i miłości rodzinnej**, co wzbudza pytania i ciekawość. Innym „znakiem” jest radosne głoszenie na ulicach: misjonujące rodziny **co dwa tygodnie wychodzą na place, śpiewając z gitarami pieśni i zapraszając przechodniów na spotkanie o Chrystusie**. Muzyka i radość przyciągają – **„wielu zatrzymuje się, by**

posłuchać”, nawiązują się rozmowy, a część z tych osób przychodzi potem na katechezy. W ten sposób **rodzą się nowe wspólnoty złożone w większości z nieochrzczonych**. Ta metoda uobecnienia pierwotne przepowiadanie: **idźcie na place i głoscie dobrą nowinę wszelkiemu stworzeniu** – sprawdza się dziś w miastach takich jak Amsterdam, Wiedeń, Sztokholm.

- **Towarzystwo procesowi nawrócenia:** Pastoralna innowacja Argüello polega także na docenieniu **długofalowego procesu wzrostu wiary** u ludzi wychodzących z ateizmu czy obojętności. Sukces mierzy się nie natychmiast liczbą nawróconych, ale **autentyczną przemianą choćby jednostek**. *„Nawrócenie jednej osoby ma wartość całego wszechświata”* – pisze – **„nie chodzi o tłumy, ale o zbawienie każdego człowieka”**. Wspólnoty misyjne cieszą się widząc, jak podczas słuchania kerygmatu **Duch Święty wchodzi w serca ludzi, rozświeca ich wnętrza i wskrzesza dusze**, czyniąc z nich stopniowo nowego człowieka. Wielu z tych, którzy **„nigdy nie weszliby do Kościoła”**, dzięki tej formie ewangelizacji **spotyka Pana** i rozpoczyna drogę wiary. Tak uformowane wspólnoty pełnią rolę **„przedsionka pogan”** (termin papieża Benedykta XVI) – miejsca na obrzeżu Kościoła, gdzie niewierzący mogą stopniowo **zbliżać się do Boga**. Z czasem, gdy wspólnota dojrzeje i rozrośnie się, staje się załączkiem **nowej parafii**: Argüello wspomina przypadki, gdzie dzięki *missio ad gentes* trzeba było budować nową kaplicę czy kościół na danym terenie. Jednak te nowe parafie mają już inny charakter – rodzą się z małych wspólnot, zachowując ich ducha.
- **Odpowiedź na kryzys nadziei:** Współczesne społeczeństwa dotyka kryzys sensu i nadziei (nihilizm, rozpad więzi, fala samobójstw). Kiko Argüello widzi w tym szansę dla Kościoła: **tylko chrześcijaństwo oferujące autentyczną miłość i wspólnotę może przywrócić nadzieję rozczarowanemu człowiekowi**. Dlatego kładzie nacisk na przykazanie **„miłujcie się tak, jak Ja was umilowałem”** jako najsilniejsze narzędzie ewangelizacji dziś. Taka miłość – do nieprzyjaciół, przebacząca, ofiarna – **zdumiewa świat i otwiera go na wiarę**. Jednak by ten znak był czytelny, wierni muszą żyć we wspólnocie, gdzie miłość jest konkretem. Stąd ponownie postulat małych wspólnot: **tylko w nich możliwe jest dawanie codziennych świadectw miłości, która przekracza naturalne sympatie**. W ten sposób pastoralna propozycja Argüello odpowiada na współczesne wyzwania: **zamiast ograniczać się do administracji sakramentów dla**

nielicznej praktykującej garstki, Kościół ma stać się wspólnotą wspólnot, które żywym świadectwem przyciągają zagubionych z powrotem do wiary. Droga Neokatechumenalna przez swoje doświadczenie pokazuje, że jest to możliwe i przynosi owoce w różnych kulturach.

Źródła: K. Argüello, *Kerygmat. Z ubogimi w barakach. Doświadczenie Nowej Ewangelizacji: missio ad gentes*, Lublin 2012 (wyd. pol. 2013). Wszystkie przedstawione idee i cytaty pochodzą z pełnego tekstu książki.